GAZETA TRANSILVANIEI

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.

România și străinătate:

Pe anŭ 40 fr., pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 204. *Vinerĭ, 18 (30) Septemvre.* **1887.**

✝

IACOBŬ MUREȘIANU

nu mai este între cei vii. S'a dusŭ și elŭ în mijloculŭ umbrelorŭ acelorŭ bravĭ bărbați, carĭ de susŭ din înălțime privescŭ asupra luptătorilorŭ națiunei române cu ochĭ plinĭ de bunătate, dér severĭ și mustrătorĭ, par'că ar voí sĕ le ḍică: Inainte Românĭ! Nu șovăiți, căci laurii victoriei vĕ aștéptă!

Iacobŭ Mureșianu, învăpăiatulŭ dascălŭ, care a crescutŭ două generațiunĭ, îmbărbătându-le la muncă și la luptă neobosită pentru ridicarea neamului românescŭ; bunulŭ părinte, care din modestulŭ sĕu cercŭ de activitate scia sĕ însuflețéscă și sĕ electriseze tóte inimile pentru marile idealurĭ ale culturei și progresului naționalŭ; nobilulŭ patriotŭ ardeleanŭ, care a lucratŭ tótă viéța sa fără pregetŭ pentru îmblândirea și împăciuirea spiritelorŭ învrăjbite de patima urei de rassă și de confesiune;

Iacobŭ Mureșianu, care 'și-a jertfitŭ sănĕtate și avere pentru susținerea ḍiarului nostru **„Gazeta Transilvaniei“**, alŭ căreia redactorŭ, editorŭ și proprietarŭ a fostŭ aprópe o jumătate de seculŭ; care și-le-a jertfitŭ pentru apĕrarea steagului, limbei, culturei și naționalitățiĭ române:

ne-a părăsitu tocmai acum când ne pregăteamŭ a'i împleti cununa de laurĭ în ajunulŭ jubileului de 50 de anĭ de esistență a acestui organŭ naționalŭ.

In luptele grele ce le purtămŭ, credința lui neclintită în viitorulŭ strălucitŭ alŭ națiunei nóstre și sfaturile sale înțelepte date din inimă curată românéscă fostu-ne-au o călĕuză nestimată, și spiritulŭ lui ne va însufleți și în viitorŭ urmândŭ devisei sale: Totdéuna înainte cu bărbăția!

Adâncŭ mâhniți de perderea nereparabilă ce o suferimŭ prin mórtea lui Iacobŭ Mureșianu, îĭ ḍicemŭ:

Du-te în pace, pré demnule dascălŭ și părinte, ți-ai făcutŭ datoria pe acestŭ pămĕntŭ! Faptele tale nobile neuitate vorŭ fi între noi și ne vorŭ îmbărbăta a stărui neobositŭ, ca sĕ se realiseze dorința ta cea mai ferbinte: recâștigarea drepturilorŭ națiunei române!

Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Braşovŭ, 17 (29) Septemvre 1887.

Din afară.

Nicĭ o scire mai nouă n'avemŭ de a înregistra în privinţa *cestiunei bulgare*. Tractările dintre puterĭ se continuă, dér décă ele au progresatŭ în favórea resolvării acestei încurcate cestiunĭ, orĭ întêmpină totŭ aşa de marĭ greutăţĭ ca şi mai nainte, nu se scie. Astădĭ se pare că cestiunea stă astfelŭ: propunerea privitóre la *missiunea Ernroth e înlaturată definitivŭ* şi între Turcia şi Rusia se tractéză asupra unei nouĕ combinaţiunĭ, care constă, póte, în formarea unei *comisiunĭ internaţionale*. Dér se pare că o înţelegere încă nu s'a stabilitŭ în acéstă privinţă, de aceea Pórta nicĭ n'a pututŭ sĕ comunice puterilorŭ acestŭ proiectŭ printr'o circulară. Totŭ ce s'a publicatŭ în privinţa acésta suntŭ curate conjecturĭ. Ce privesce pe Rusia faţă cu Bulgaria, ea insistă pentru restabilirea unei stărĭ de lucrurĭ care-i convine, apoi întêmple-se acésta după orice proiectŭ; în casŭ contrarŭ, décă Germania şi Austria vorŭ împedeca restabilirea unei astfelŭ de stărĭ, fóia oficiósă „Le Nord“, organulŭ ministerului de esterne rusŭ, dice că Rusia va fi nevoită sĕ intervină în Bulgaria.

Despre *întrevederea contelui Kalnoky cu prinţulŭ Bismarck la Friedrichsruhe*, „Pester Lloyd“ aduce unele comunicărĭ, ce parŭ a i-se fi datŭ din parte autoritativă. Intre cei doi diplomaţĭ n'a fostŭ vorba despre vre-o nouă înţelegere, nicĭ de stabilirea unorŭ proiecte speciale, ci s'a făcut unŭ schimbŭ de idei ca şi de alte dăţĭ şi s'au precisatŭ unele cestiunĭ; prin urmare décă a fostŭ vre-o deosebire de vederĭ în unele privinţe, acésta are a se considera ca înlăturată. Basa alianţei austro-ungare germane e aceeaşĭ; divergenţe au pututŭ esista numai în cestiunĭ de detaliu, dér totdéuna au fostŭ repede şi amical aplanate. Amêndoi aliaţii îşĭ respectă lealŭ individualitatea lorŭ. Dér *în alianţă trebue negreşitŭ se fiă unŭ momentŭ de absolută identificare* a amândurora; acesta e când în casŭ seriosŭ se tractéză de scopulŭ finalŭ alŭ alianţei, *de posiţiunea de mare putere şi de apĕrarea aliaţilorŭ contra unorŭ inimicĭ coalisaţĭ*. Incolo, atâtŭ Germania câtŭ şi Austro-Ungaria îşĭ facŭ şi'şĭ conducŭ politica fiăcare de sine şi pentru sine. In cestiunea bulgară negreşitŭ că politica celorŭ doi bărbaţĭ de statŭ, deşi pare că nu merge paralelŭ, ci divergéză, totuşĭ sub anumite împrejurărĭ se întêlnesce.

In timpŭ ce puterile tractéză între sine pentru a se înţelege asupra modului cum sĕ se resolve cestiunea bulgară, *agitaţiunea rusă în Bulgaria* se continuă avêndŭ îndreptată atenţiunea ei mai alesŭ asupra armatei. Precum se scrie din Bucurescĭ, se împarte din Galaţĭ şi Giurgiu o proclamaţiune revoluţionară în care se dice:

»Sângele, ce s'a vĕrsatŭ pentru liberarea Bulgariei, tu, soldatŭ bulgarŭ, tu scii bine, a fostŭ sânge rusŭ! Eroismulŭ ce l'ai doveditŭ în faţa inimicului, l'ai învĕţatŭ dela Ruşĭ. Adĭ tu eştĭ jertfa nenorocită a intrigilorŭ Englezilorŭ, Şvabilorŭ şi Maghiarilorŭ. Acum sublocotenentulŭ maghiarŭ Ferdinandŭ de Coburg vrea sĕ te ducă contra armatei Ţarului. In momentulŭ, în care marele protectorŭ alŭ Bulgariei se va decide a elibera încă o dată pe iubitulŭ sĕu poporŭ de fiorósa tirăniă maghiaro-şvabă, atuncĭ, soldatŭ bulgarŭ, vei merge sĕ întêmpinĭ pe eliberatorii tĕi nu ca inimicŭ, ci cu puternice strigărĭ de urra, cu braţele deschise şi cu lacrime de bucuriă în ochĭ! Comitetulŭ dela 19 Februarie.«

Emigrarea meşteşugarilorŭ austro-ungarĭ.

„Curierulŭ Financiarŭ“ din Bucurescĭ, vorbindŭ despre emigrarea meşteşugarilorŭ austro-ungarĭ în România, dice:

Dela rĕsboiulŭ vamalŭ, şi acum în urmă dela promulgarea legei pentru încurajarea industriei naţionale mulţime de meşteşugarĭ părăsescŭ imperiulŭ vecinŭ pentru a veni sĕ lucreze în atelierele şi fabricele nóstre.

Autorităţile austro-ungare, credênd că arŭ puté pune o piedecă avêntului nostru industrialŭ, au începutŭ sĕ céră paşaportele tuturorŭ voiagiorilorŭ la graniţă în momentulŭ când părăsescŭ teritoriulŭ austro-ungarŭ, şi de găsescŭ unŭ meşteşugar ilŭ oprescŭ d'a trece în România. Faptulŭ s'ar păre că este o glumă, cu tóte acestea elŭ este esactŭ.

Mĕsurile austro-ungare însĕ contra emigrării meşteşugarilorŭ în România nu se oprescŭ numai aci. Inşişĭ consulii din România lucréză în acestŭ sensŭ silindu-se a descuraja şi a intimida pe meşteşugarii supuşĭ lorŭ d'a mai veni în România. Diarulŭ „Handels-Museum“ care apare la Viena ne dă în acéstă privinţă următórele scirĭ:

»Raportulŭ din luna Augustŭ alŭ consulului »austro-ungarŭ din Bărladŭ vorbesce contra emigrării meşteşugarilorŭ în România. Elŭ constată, că dela eruperea »rĕsboiului vamalŭ, industriile române au atrasŭ şi atragŭ »pe fiăcare di unŭ numĕrŭ considerabilŭ de meşteşugarĭ »din Monarhiă, carĭ sosescŭ mai adesea fără nicĭ unŭ »angajamentŭ inscrisŭ, astfelŭ că necunoscêndŭ legile »ţĕrei, rĕmânŭ la buna graţiă a stăpânului lorŭ, în care »casŭ suntŭ siliţĭ a se întórce în patriă, cu care ocasiune îşĭ perdŭ tóte bunurile«.

Cunoscêndŭ buna credinţă a industriaşilorŭ noştri, nu putemŭ înţelege altfelŭ raportulŭ consulului austro-ungarŭ din Bărladŭ, decâtŭ ca o mĕsură luată pentru a intimida pe meşteşugarĭ d'a mai veni în România, ceea ce coincidă cu cercetarea paşapórtelorŭ la trecerea călĕtorilorŭ din Austro-Ungaria în România.

Maiestatea Sa în Ardeal şi pressa unguréscă.

Acum, când manevrele s'au terminatŭ şi Maiestatea Sa a părăsitŭ Ardealulŭ, credemŭ că e la loculŭ sĕu sĕ arătămŭ publicului românŭ şi ce scrie pressa unguréscă despre călĕtoria Maiestăţii Sale în Ardealŭ şi cum interpreteză cuvintele ce le-a adresatŭ monarchulŭ diferitelorŭ deputaţiunĭ.

„Kolozsvar« a scrisŭ mai mulţĭ articulĭ. Intr'unulŭ intitulatŭ „Regele a disŭ!“ dice că cuvintele regelui nu vorŭ rĕmânea fără efectŭ, fiindŭ că vorbesce celŭ mai dreptŭ rege cătră cea mai fidelă naţiune.

»După ce s'au făcutŭ cunoscute enunciaţiunile Maiestăţii Sale — dice fóia unguréscă — putemŭ da cu bucuriă espresiune speranţelorŭ nóstre complectŭ împlinite şi realisării ferbintei nóstre aşteptărĭ, ce ne încurageză. Nu numai fostulŭ „Ardealŭ“, ci deputaţiunile venite aicĭ din diferitele ţinuturĭ ale nouei Ungarie contopite într'una prin uniune au adusŭ omagii în Deva regelui Ungariei şi Maiestatea Sa îndemnă pe pămêntulŭ comitatului Huniădóra, atâtŭ de avutŭ în amintirĭ istorice, întrégă poporaţiune fără deosebire de confesiune şi naţionalitate la iubire şi la alipire fidelă către ţeră şi legile ei, concordiă frăţescă între tóte confesiunile şi naţionalităţile, şi aştéptă dela vorbitorulŭ numeroşilorŭ credincioşĭ ai acelui ţinutŭ, ca ei sĕ cultive numai fidelitatea cătră tronŭ, simţĕmintele religiose şi patriotice, pentru ca prin aceea sĕ se arate demnĭ de recunoscinţa sa şi de graţia sa mai departe.“

»In adevĕrŭ, cuvinte mai multŭ promiţĕtóre şi mai multŭ liniştitóre nu puteau vesti buzele încoronatului întrupătorŭ alŭ Ungariei unitare şi aceia, pe carĭ îi privesce, nu puteu primi o mai mĕsurată dojană, decum au fostŭ aceste declaraţiunĭ şi manifestaţiunĭ regale, care vestescŭ condiţiunile fundamentale, ce nu suntŭ a se înţelege rĕu, ale dreptului publicŭ ungurescŭ, care emitŭ ca lozincă deplina concordanţă a voinţei regelui încoronatŭ cu constituţiunea, şi toţĭ câţĭ negă prin cuvêntŭ orĭ prin faptă o singură iotă a acestui principiu unitarŭ, se punŭ în contrastŭ cu acéstă unitate a corónei şi a naţiunei.“

„Nouĕ, diferii pressei, ne incumbă adeseorĭ ca problemă împlinirea datoriei nicĭ de cum plăcute, a declara a desbate şi a apĕra constituţiunea legală şi unitatea politică a statului ungurescŭ contra atacurilorŭ îndĕrĕtnicĭ şi orĭ nesciutorĭ orĭ rĕu voitorĭ, carĭ tragŭ la îndoială şi subminéză unitatea, pacea confesională şi naţională a acestei patrii, căutândŭ astfelŭ profitulŭ lorŭ personalŭ şi sĕmĕnândŭ certă, agitéză şi trădeză ţera. Pentru acesta de aci înainte nu mai avemŭ nevoiă de pénă; pe viitorŭ putemŭ lăsa sĕ se odihnéscă argumentele nóstre în acéstă privinţă; şi decă pasiunea órbă totuşĭ ar fi sĕ se ivéscă cu argumentele ei nebunescĭ, atuncĭ ca rĕspunsŭ n'avemŭ nevoiă de alte cuvinte decâtŭ „Regele a disŭ!“...

Intr'unŭ altŭ articulŭ intitulatŭ „Călĕtoria Regelui“, dice „Kolozsvar«, că visita Maiestăţii Sale în Ardealŭ are şi o importanţă politică: aceea prin care se împacă popórele, se întărescŭ statele. Acéstă politică o omegenă cu nisuinţele cele mai sfinte ale naţiunei ungurescĭ, anume cu complecta consolidare a situaţiunei Ungurilorŭ în monarchiă, situaţiune creată prin unitatea naţională unguréscă şi prin constituţionalismulŭ ungurescŭ mai nou.

„Dela pactŭ încóce, poporaţiunea acestei ţĕrĭ póte sĕ desbată asupra tuturorŭ acelorŭ cestiunĭ, care în fiecare ţeră liberă constituţională formeză materia formaţiunilorŭ de partidŭ şi luptelorŭ politice. Der afară de asta la noi a fostŭ posibilŭ şi a se nutri visurĭ, care însémnă atâtŭ câtŭ disolvarea statului. S'a pututŭ manifesta dorinţa de o posiţiune naţională propriă, aspiraţiunea la unŭ Ardealŭ deosebitŭ. Amŭ auditŭ ameninţărĭ, alusiunĭ la timpurĭ odată schimbate. Contra astuifelŭ de uitare de sine n'au folositŭ nicĭ vorbe frumose, nicĭ argumente. Amŭ simţitŭ cu toţii influinţa vătămătóre desvoltărei nóstre, influinţa acestei lupte artificiale, purtate cu mijlóce rele.«

„A face pe aceste elemente sĕ respecte legile sancţionate, a-i îndemna la concordiă cu concetăţenii lorŭ, e în adevĕrŭ o ocupaţiune regéscă, înaltă. Vorbele de aurŭ ce le-a adresatŭ înaltulŭ nostru Domnitorŭ preotului gr. or. din Deva, suntŭ mărgăritare scumpe în Ardealŭ, precum până acum încă n'a împrăştiatŭ unŭ rege în munţii noştri. Vomŭ păzi aceste mărgăritare ca o comóră, spre a le pune în faţă acelora, carĭ ar pĕcătui contra vorbelorŭ regelui.“

»Nu credemŭ că greşimŭ ţinta, decă presupunemŭ că acele cuvinte regescĭ se potŭ considera ca adresate nu numai cătră preotulŭ gr. or. din Deva, ci cătră toţĭ ceilalţĭ preoţi românĭ. Enunciaţiunea în formă de poruncă, ca aceştĭ preoţĭ sĕ se ocupe numai cu afacerĭ

FOILETONŬ.

Scóla pseudo-istorică Eder Hunfalvy.

Neuere Erscheinungen der rumänischen Geschichtsschreibung beleuchtet von Paul Hunfalvy. Wien und Teschen, Verlag der k. k. Hofbuchhandlung Karl Prochaska 1886, 8° 252 pag.

(Urmare şi fine.)

Decă cititoriulŭ ne va fi urmăritŭ numai cu jumătate, atenţiunea atuncĭ se va convinge numai decâtŭ, că *„dreptulŭ istoricŭ“*, că *„vechimea Românilorŭ în Transilvania“* nu e alt-ceva decâtŭ sfârşitulŭ unorŭ ţĕsăturĭ mincinóse istorice. Cititorulŭ va vedé mai departe că *scopulŭ ce-lŭ atribue Densuşianu revoluţiunii ţĕranilorŭ din 1784 este numai programulŭ unei nouĕ revoluţiunĭ în Transilvania, şi încă după cum speréză scóla istorică română a celei din urmă revoluţiunĭ, şi care nu va respecta nicĭ „Casa austriacă“*.

Ce e dreptŭ, purtarea lui Iosifŭ II la începutulŭ acestei revoluţiunĭ nu se póte aproba, der totuşĭ memoria sa nu trebue întinată astfelŭ cum a întinat'o Densuşianu când scrie:

„Tóte aceste împrejurărĭ ne formeză o convicţiune „destulŭ de reală, în ce privesce adevĕrulŭ istoricŭ, şi „anume că împĕratulŭ discutase cu Horia prea adêncŭ „cestiunea reformelorŭ sale cu privire la Transilvania. A „susţine mai multŭ, că revoluţiunea s'ar fi făcutŭ cu a„probarea împĕratului Iosifŭ, ar fi o pură fantasiă, de„orece în casu'ŭ acesta Horia de sigurŭ nu ar fi scosŭ „la lumină devisa: cu voia şi porunca împĕratului«.

Noi scimŭ că Iosifŭ avea în Transilvania pe baronulŭ Brukenthal, care sta în fruntea administraţiunii civile, şi era unŭ Sasŭ din Transilvania, şi prin urmare nu era Ungurŭ; Iosifŭ mai avea acolo generalĭ germanĭ etc., der nicĭ unulŭ dintre aceştia nu era în stare sĕ-i dee vre-unŭ consiliu în privinţa reformelorŭ ce erau necesarĭ în Transilvania, ci singurŭ numai Horia, care nu scia nicĭ citi nicĭ scrie. Iosifŭ nu pricepea româneşce, Horia nu scia nicĭ nemţesce nicĭ latinesce; şi totuşĭ avură amêndoi o discuţiune adêncă între patru ochĭ despre reformele ce erau necesarĭ în Transilvania. Şi în fine când Iosifŭ fu înţelesŭ cu Horia, şi Horia înţelesŭ cu Iosifŭ, şi Horia voi sĕ realiseze nisce idei iosefine »fiind-că ne surprindŭ unele idei iosefine, ce le vedemŭ că aparŭ pe „teatrulŭ revoluţiunii« — elŭ fu »părăsitŭ de împĕratulŭ Iosifŭ«. Aşa se scrie istoria românéscă: este cineva care sĕ o credă?

Der sĕ vedemŭ de ce drepturĭ se bucură astădĭ Românii din Transilvania şi din Ungaria? Atâtŭ Românii romano (?)-catolicĭ (uniţĭ) câtŭ şi greco-ortodoxĭ (neuniţĭ) se bucură de o autonomiă bisericéscă, întocmai ca Protestanţii, şi totŭ ce dorimŭ este, ca ei sĕ nu abuseze de autonomia acesta pentru subminarea statului. Ei au doi metropoliţĭ dotaţĭ, cincĭ episcopĭ dotaţĭ, lucru ce n'au Protestanţii. Toţĭ prelaţii aceştia au scaunŭ şi votŭ în casa magnaţilorŭ, adecă în suprema cameră a legislaţiunii ungurescĭ, şi acestŭ scaunŭ şi votŭ ilŭ au episcopii şi superintendenţii protestanţĭ însĕ numai dela anulŭ 1885 — şi încă nu toţĭ.

Românii au institute de teologiă, au scolĭ poporale şi medii întocmai ca protestanţii numai în mĕsură mai mică, fiind-că institutele protestanţilorŭ suntŭ de trei sute de anĭ, ér ale Românilorŭ suntŭ creaţiunĭ ale timpului mai nou.

Nobilulŭ şi proprietarulŭ românŭ, industriaşulŭ românŭ, comerciantulŭ, meseriaşulŭ, ţĕranulŭ, toţĭ se bucură de aceleaşĭ drepturĭ politice şi sociale, toţĭ pórtă aceleaşĭ greutăţĭ ale statului şi comitatelorŭ întocmai ca ceilalţĭ nobili, proprietarĭ, industriaşĭ, comercianţĭ, meseriaşĭ şi ţĕranĭ, fără osebire de religiune şi limbă.

Suntŭ aceste sfărmiturĭ »din o stare de mai înainte?“ Aceste suntŭ tóte lucrurĭ câştigate pentru prima óră în timpulŭ din urmă, este o posiţiune, care au ocupat'o Românii aşa dicêndŭ numai de erĭ, posiţiune care mai înainte nu au avut'o şi nicĭ nu puteau sĕ o aibă.

Ce e dreptŭ, unŭ filo-românŭ a făcutŭ trista observaţiune, că pe lângă tótă egalitatea înaintea legilorŭ, ţĕranulŭ românŭ locuiesce totŭ în o colibă miserabilă, ér domnulŭ ungurescŭ într'unŭ castelŭ séu celŭ puţinŭ

bisericescĭ, va avé urmărĭ binecuvêntate la noi, unde cei mai mulţĭ preoţĭ românĭ se ocupă mai multŭ cu politica şi consideră ca o problemă multŭ mai importantă problema de a le da lecţiunĭ politice credincioşilorŭ lorŭ, de câtŭ a vesti cuventulŭ lui Dumnedeu. Pe teritorulŭ Ungariei n'a pĕtrunsŭ nicăerĭ politica in biserică, numai sub îngrijirea popilorŭ românĭ, şi dela serviciile divine întocmite în amintirea revoluţionarilorŭ Horea şi Cloşca până la portretele din România ce împodobescŭ locuinţele preoţilorŭ dovedesce fórte multŭ, câtŭ de urgentŭ necesară a fostŭ d o j a n a regéscă.

»Maiestatea Sa Regele intêmpină iubire omagială nedivisată şi alipire căldurósă şi din partea Românilorŭ la fiăcare pasŭ în părţile ardelene. Fiăcare locuitorŭ alŭ acestei ţĕrĭ emulézá a'şĭ dovedi prin faptă adevĕrata fidelitate ca supusŭ, şi totuşĭ nu putemŭ înăbuşi din parte bucuria pentru imprejurarea, că Maj. Sa, ca scutŭ regescŭ alŭ legilorŭ sancţionate, indemnândŭ pe toţĭ locuitorii din părţile ardelene la concordiă, a convinsŭ cu elocinţă atâtŭ de ferbinte pe fiăcare despre aceea, că fidelitatea neclintită către persona sa şi către familia sa regală însemnézá totŭ odată şi fidelitatea către i d e a d e s t a t ŭ u n g u r e s c ŭ‘.

Intr'unŭ alŭ treilea articulŭ intitulatŭ „S ă n ĕ t a t e R e g e l u i“! „Kolozsvar“, după ce amintesce nenorocirile din trecutŭ ale Ungurilorŭ, alŭ cărorŭ ultimŭ rege a peritŭ în nămolulŭ apei Csele, şi că de peste trei sute de anĭ, acéstă parte ostică a ţĕrii n'a avutŭ fericirea a pute saluta pe domnitorulŭ sĕu ca rege, dice:

»Că amŭ rĕmasŭ indĕrĕtŭ, că acéstă parte a ţĕrii nu e populată şi că simţimŭ şi adĭ încă furia blăstemului, nu vine de acolo, că poporulŭ n'ar ave inchinare civilisatorică, ci dela gruparea constelaţiunilorŭ politice nenorocite... şi e o minune că mai trăimŭ, că putemŭ ţine strînsŭ la naţionalitatea nóstră, că peste totŭ putemŭ ţine la ceva«.

»Căci în afară de graniţele nóstre n'avemŭ nicĭ unŭ poporŭ înrudită; afară de propria nóstră putere şi înţelepciune avemŭ numai unŭ radimŭ, şi acesta e tronulŭ. Noi nu putemŭ dice u b i b e n e i b i p a t r i a, putemŭ numai dice: u b i R e x i b i p a t r i a. Dumnedeu sĕ-lŭ bine-cuvinte, că a venitŭ“.

„Maiestatea Sa a avutŭ străbunĭ, carĭ ne-au onoratŭ cu înalta lorŭ visită. Der ei au venitŭ ca M a r ĭ p r i n c i p ĭ a i A r d e l u l u i. Dela finele sutei XV Elŭ e celŭ dintêiu, care ne a fericitŭ ca regele ungurescŭ: în patria unită ca domnitorŭ alŭ unei n a ţ i u n ĭ u n i t a r e, ca Rege iubitŭ alŭ unorŭ popore libere, ca scutŭ alŭ monarchiei constituţionale... Intărirea ce o asigură tronulŭ naţiunei nóstre, este totodată şi întărirea tronului. Adĭ nu mai suntŭ spirite negre, care se potŭ verĭ între elŭ şi între noi...

»Increderea domnitorului a deşteptatŭ iubirea acestui poporŭ. N o i a m ŭ î n c e t a t ŭ a f i A r d e l ŭ...

SCIRILE DILEI.

Iacobŭ Mureşianu, editorulŭ „Gazetei Transilvaniei«, a încetatŭ din viéţă astădĭ în 17 (29) Septemvre la 4 óre dimineţa. Inmormêntarea va fi Sâmbătă în 19 Septemvre (1 Octomvre) la órele 3 după amedĭ.

—x—

Sub preşedinţa ministrului de esterne K a l n o k y s'a ţinutŭ în Pesta o conferinţă ministerială ce a duratŭ mai multe ore. La conferinţă au luatŭ parte miniştrii comunĭ de rĕsboiu Bylandt Rheidt şi de finanţe Kallay, miniştrii-preşedinţĭ Taaffe şi Tisza, mai departe vice admiralulŭ Sterneck, ministrŭ de finanţe Dunajewski, mai mulţĭ şefĭ de secţiune în ministere şi câţĭ-va raportorĭ specialĭ ai ministrului comunŭ de rĕsboiu. Obiectulŭ conferinţei a fostŭ, dice-se, esclusivu stabilirea definitivă a proiectului de bugetŭ comunŭ pe anulŭ viitorŭ. Desbaterile se continuă eventualŭ sub preşedinţa Maiestăţii Sale.

—x—

Intr'unŭ autografŭ adresatŭ din Cluşiu la 24 Septemvre 1887 ministrului ungurescŭ T i s z a, Maiestatea Sa îşĭ esprimă bucuria pentru tradiţionala fidelitate şi patriotismŭ ce le-a observatŭ în Ungaria, vechia ţerămamă, precum şi în părţile ardelene in inima poporaţiunei. Mulţumesce autorităţilorŭ locale şi organelorŭ lorŭ, precum şi intregei poporaţiunĭ pentru prevenirea, simpatiile şi dispoşiţiunea de a jertfi faţă cu trupele.

—x—

In B o i ţ a gendarmeria a pusŭ mâna pe unŭ omŭ care părea suspectŭ. Se numesce Eduard Stein, pare a fi calfă de brutarŭ, e din Karlstadt şi voia sĕ trecă pe ascunsŭ în România.

—x—

Precum comunică »Bistr. W. Schr.“, a fostŭ la 16 Septemvre o r u p t u r ă d e n o r ŭ în munţii păduroşĭ ai Cuşmei. Apa a inundatŭ în Cuşma tóte curţile. valurile au ruptŭ şi au dusŭ cu ele nu numai arborĭ din pădure şi trunchiurĭ, ci şi bolovanĭ fórte marĭ. Şi mai multŭ a suferitŭ Noulŭ de lângă Cuşma; colibele de scândurĭ ale unei ţiglării au fostŭ duse de apă, pierindŭ în valurĭ şi unŭ bietŭ Românŭ, lucrătorŭ la ţiglăriă. In satŭ au fostŭ inundate tóte locuinţele şi pimniţele situate mai josŭ apa a dusŭ cu sine provisiunile din şurĭ şi curţĭ. De inundare a suferitŭ şi Bistriţa mică.

—x—

In fóia oficială ungurescă cetimŭ, că N i k o d e m ŭ A g r i ş a n ŭ din Agrişu-de-josŭ, cu locuinţa în Bistriţa, şí a schimbatŭ numele în unguresculŭ »Egresi‘. — De unde Dumnedeu a mai eşitŭ şi acestŭ Jidovŭ, Armeanŭ ori Ţiganŭ cu nume românescŭ?

—x—

La 25 Septemvre n. a fostŭ împuşcatŭ lângă Cârstianŭ unŭ ursŭ de doi anĭ, er pe hotarulŭ Inofalĕului din Ciucŭ a fostŭ împuşcatŭ la 19 Septemvre n. unŭ altŭ ursŭ, care în cursŭ de 6 dile mâncase 9 boi, şi încă tocmai în momentulŭ când urmărea o vacă ce fugea de elŭ.

—x—

In O c n a S i b i i u l u i vĕduva Oprişŭ a suferitŭ din causa incendiului o pagubă de 1240 fl. 20 cr. In Ciucŭ Sân-Georgĭ au fostŭ prefăcute în cenuşe 17 edificii.

Dela graniţa Bănatului, în 16 Sept. st. n 1887.

Compătimescŭ guvernulŭ actualŭ ungurescŭ pentru că ocupaţiunile lui multe nu-i permitŭ a se îngriji şi de organele lui, ci lasă ca banii sĕ jóce rolulŭ dreptăţii. M'am înfioratŭ citindŭ neincetatŭ corespondenţe pline de amărăciune contra actualelorŭ stărĭ de lucrurĭ, ba multora nicĭ nu le-am datŭ credĕmêntŭ cugetândŭ cumcă suntŭ omenĭ, carĭ vorbescŭ şi numai din patimă. Acum însĕ nu mĕ voiu mai încrede nimĕnui, nicĭ la cămaşă, după disa Romănului. Pentru ca sĕ se convingă publiculŭ cetitorŭ despre adevĕrulŭ aserţiunei mele viu a face cunoscutŭ unŭ casŭ acum de curêndŭ întêmplatŭ în comuna mea.

In 29 Aug. st. n. a. c. dimineţa, unŭ copilŭ sĕracŭ cu numele Mihaiu Mişca din Aradŭ, chelnĕrŭ la Jidanulŭ Behron din Vama Marga, s'a aflatŭ mortŭ în patŭ, şi cu ţigara în gură. Nimenea nu sciu se casulŭ morţii lui atâtŭ de grabnicŭ. După cum s'a esprimatŭ Jidanulŭ către unŭ omŭ de aicĭ, pe care l'a chiămatŭ sĕ-i arate cadavrulŭ chelnĕrului, respectivulŭ ar fi repausatŭ crepându-i rânza din prea multă mâncare ce i-a dat'o Jidanulŭ séra. — De asta nime nu s'a interesatŭ, de cumva Jidana nu ar fi alergatŭ în Caransebeşŭ la mediculŭ C i p r i s c h ca sĕ vină la visită. Firesce că respectivulŭ fiindŭ Jidanŭ i-a şi datŭ unŭ atestatŭ cumcă respectivulŭ e mortŭ în adevĕrŭ şi că se póte ingropa din partea preotului concernentŭ, fără însĕ sĕ se subscrie de medicŭ. — A chiămatŭ pe preotulŭ din Bonţiarulŭ inferiorŭ ca sĕ lŭ înmormênteze însĕ acela pre basa documentelorŭ aflate la Jidanŭ nu a voitŭ sĕ-lŭ îngrópe până ce va eşi comisiunea de secţionare. Acésta a făcut'o preotulŭ din motivŭ că Jidanulŭ nu avea decâtŭ nesce bilete de visitare; afară de aceea a înţelesŭ dela servitorŭ şi servitore, cum şi dela unii din poporenĭ, cumcă feciorulŭ Jidanului Julius aflândŭ 80 cr. în buzunarulŭ chelnĕrului, banii ce i-a primitŭ de pe cucuruzulŭ vêndutŭ, l'ar fi chiămatŭ in podulŭ casei, unde atâta l'a bătutŭ şi maltractatŭ, încâtŭ chelnĕrulŭ striga ca din gura şerpilorŭ ca sĕ nu mai dea că-lŭ omoră. La strigătele lui servitorea aruncândŭ lingura de o parte de mila lui nu a voitŭ sĕ mănânce; în urmă nu mai rĕmase altceva decâtŭ sĕ-lŭ arunce din podŭ josŭ după cum a şi făcutŭ şi sĕ lŭ spândure şi apoi sĕ dică cumcă elŭ s'a spêndŭratŭ din desperare. — Acestea tóte le a mărturisitŭ servitorulŭ şi servitorea pre carĭ nu-i cunoscŭ după nume, în faţa şi audulŭ gendarmilorŭ visitatorĭ, carĭ au venitŭ la invitarea unui omu de aicĭ. — Se spune mai departe cumcă pe servitorŭ l'ar fi imbiatŭ cu 100 fl. v. a. er pe servitore cu 20 fl. v. a. ca sĕ nu spună de casulŭ intêmplatŭ, însĕ aceia respingêndŭ ofertulŭ, ar fi disŭ că pentru nicĭ unŭ preţŭ nu-şĭ punŭ sufletulŭ. Despre tóte acestea nu scia nime de cumva unŭ omŭ de aicĭ cu numele Dumitru Tustianu, — omŭ cu sufletŭ, — nu ar fi mersŭ în Ferdinandsberg, ca sĕ spună gendarmilorŭ despre casulŭ întêmplatŭ, carĭ desbrăcându-lŭ şi visitându-lŭ în presenţa preotului din Bonţiarulŭ de josŭ, l'au aflatŭ bătutŭ în modulŭ celŭ mai tiranŭ.

Precum am spusŭ, Jidana bĕtrână cu feciorulŭ sĕu Julius (culpabilulŭ) imediatŭ după mórtea chelnĕrului a şi mersŭ în Caransebeşŭ spre a intocmi lucrurile, şi venindŭ mediculŭ C i p r i s c h din Caransebeşŭ a constatatŭ cumcă chelnĕrulŭ în adevĕrŭ e mortŭ, fără însĕ sĕ se subscrie ca medicŭ ci numai ca visitătorŭ de morţĭ, dândŭ totodată şi licenţă că respectivulŭ póte fi înmormêntatŭ fără de nicĭ o comisiune de órece a muritŭ de apoplexiă. Nicĭ unŭ preotŭ nu a cutezatŭ însĕ sĕ-lŭ înmormênteze audindŭ de mórtea lui repentină cum şi de maltratările Jidanului, presupunêndŭ cum că mórtea lui nu a fostŭ mórte naturală şi prin urmare e de lipsă secţionarea.

In fine a sositŭ şi comisiunea în frunte totŭ cu mediculŭ C i p r i s c h şi W e i s s, ambii jidanĭ, carĭ au constatatŭ casulŭ morţii chelnĕrului din „apoplexiă“. Eu încă permitŭ aşa ceva, dér cum? Chelnĕrulŭ ca copilŭ sĕracŭ, străinŭ, fără părinţĭ, a pututŭ sĕ moră de apoplexiă, vĕdêndu-se atâtŭ de maltratatŭ şi tiranisatŭ din partea unui jidanŭ fără de sufletŭ. Medicii, — carĭ mereu au alergatŭ la cei interesaţĭ — au pututŭ constata casulŭ morţei chelnĕrului de apoplexiă, dér eu unulŭ mĕ mirŭ că cum de nu au observatŭ ei şi loviturile de pe partea dréptă a spinărei, cum şi alte loviturĭ de pre cotulŭ dreptŭ alŭ mânei, şi de pre fóle (pântece) unde pielea era rĕsfânsă în mărime de unŭ crucerŭ de patru.

Eu, ca unulŭ care am fostŭ de faţă când chelnĕrulŭ fu visitatŭ din partea gendarmilorŭ, aşŭ pute mărturisi cum că respectivulŭ a fostŭ bătutŭ şi maltratatŭ în modulŭ celŭ mai tiranŭ, ba după mărturisirea servitorei a fostŭ aruncatŭ josŭ din podŭ. Posito casu, că acestea ar fi nesce ficţiunĭ false eşite din nisce gurĭ viclene şi rĕutăciose, decă nu cumva în lunile trecute totŭ feciorulŭ jidanului, Iulius, nu ar fi têrîtŭ pe o femeiă de aicĭ în pivniţă înjurându-o de toţĭ D-deii etc. şi voindŭ sĕ o bată. Norocŭlŭ însĕ că la strigatele ei audindŭ unŭ omŭ din birtŭ a fostŭ silitŭ tiranulŭ a se mulţămi cu opregulŭ (cătrinţa) ce i-a rĕmasŭ în mânĭ şi sĕ se prefacă înaintea lui cum că a voitŭ numai se o desonoreze.

Astfelŭ de lucrurĭ se întêmplă pre la noi, decĭ sunteţĭ rugaţĭ cu totŭ respectulŭ a face cunoscutŭ publicului cetitorŭ ca sĕ se ferescă de ómenii fără de sufletŭ. Procesulŭ decurge, însĕ cu durere spunŭ, îmĭ vine a crede, că jidanulŭ totŭ va rĕmâne omŭ de omeniă, deórece suntŭ o sémă de ómenĭ, carĭ nu au respectŭ nicĭ de lege, nicĭ de dreptate, der nicĭ de Dumnedeu şi aceştia pentru banĭ şi interesulŭ lorŭ îşĭ vêndŭ şi sufletulŭ. De altmintrelea la birtulŭ din V a m a - M a r g a s'a mai întêmplatŭ destule omorurĭ din rachia cea cătrănită a jidanului, şi ómenii acum întru atâta suntŭ dedaţĭ cu bătăile şi omorurile, încâtŭ se jocă cu viéţa ca cu nimica.

Când va înţelege poporulŭ că visitarea cârciume şi mai alesŭ cea jidovéscă e nenorocirea lui?

Unŭ sătenŭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 29 Septemvre. — Jubileulŭ teatrului naţionalŭ s'a serbatŭ amĕsuratŭ programului în presenţa Maiestăţii Sale, a Archiducelui Iosifŭ, a tuturorŭ miniştrilorŭ cu succesŭ strălucitŭ.

Fostulŭ comite (comes) alŭ Sasilorŭ Conrad a muritŭ.

BUCURESCĬ, 29 Septemvre. — Consiliulŭ de miniştri desbătù cestiunea reînceperei tractărilorŭ pentru convenţiunea comercială cu Austro-Ungaria.

Se vorbesce, că la 27 Octomvre se vorŭ întruni camerile.

Necrologŭ. — Vĕd. Sofia Miculescu ca cumnată, Virgilŭ şi Romulusŭ Miculescu, ca nepoţĭ şi Iuliu Christianŭ Miculescu ca strănepotŭ, cu inima durerósă anunţă că **Joanichiu Miculescu** parochŭ românŭ gr. or. în Budapesta şi asesorŭ consistorialŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ, Miercurĭ în 21 Septemvre, séra la 10 óre, în etate de 64 anĭ in comuna Albert-Irsa a repausatŭ în Domnulŭ. Scumpele rĕmăşiţe pămêntescĭ ale defunctului s'au depusŭ după ritulŭ gr. or. spre eternă odihnă în Budapesta Sâmbătă la 24 Septemvre a. c. d. a. la 4 óre din capela cimiteriului de lângă calea Kerepeşului. B u d a p e s t a, in 23 Septemvre 1887.

Fiă-i ţĕrina uşoră şi memoria binecuvêntată!!!

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

în o casă bună la oraşu seu la ţeră. Insĕ şi domnulŭ românescŭ trăesce intr'unŭ castelŭ, şi ţĕranulŭ ungurescŭ locuesce în o colibă miserabilă. Lucrulŭ acesta a pututŭ filoromânulŭ de care vorbimŭ sĕ-lŭ observe în tóte ţĕrile şi la tóte popórele de pe suprafaţa pămêntului. Eu sunt convinsŭ, că aceeaşĭ deosebire între sĕracĭ şi avuţĭ, între fruntaşĭ şi între ţĕranĭ esistă şi in noulŭ regatŭ alŭ României, deşi eu personalŭ nu-lŭ cunoscŭ.

Der ce nu au încă Românii din Transilvania? Aceea ce Densuşianu, şi impreună cu elŭ întrega scólă istorică română, atribue revoluţiunii din 1784—1785, şi ceea ce dênşii consideră şi proclamă nejenaţĭ ca programŭ alŭ viitorului. Decă însĕ idea atribuită lui Horia nu s'a pututŭ realisa nicĭ celŭ puţinŭ faţă cu Sasii şi cu Secuii, atuncĭ acestŭ programŭ alŭ viitorului nu se va pute realisa nicĭ in viitorulŭ celŭ mai depărtatŭ. Fiindcă e scrisŭ: „S'a îngrijitŭ Dumnedeu, ca arborii sĕ nu crescă până în cerŭ«.

*

Aşa scrie d-lŭ Hunfalvy, celŭ care n'a fostŭ în stare sĕ-şĭ susţină inaintea învĕţaţilorŭ in Viena absurdităţile d-sale istorice. Orĭ-cine a urmăritŭ acéstă critică a d-lui Hunfalvy, a pututŭ băga de semă că, după dênsulŭ, n'ai decâtŭ sĕ afirmĭ orĭ sĕ negĭ unŭ faptŭ — după cum iţĭ place — şi de aci mergêndŭ inainte sĕ rĕstornĭ şi cele mai tarĭ argumente. Asta însemnézá a scrie istoriă ungurescă orĭ a face critică istorică ungurescă.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 26 Septemvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	100 05
Rentă de hârtiă 5%	86.95
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	150 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98 40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	114 25
Bonurĭ rurale ungare	104.30
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.20
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 50
Bonurĭ rurale transilvane	104 25
Bonurĭ croato-slavone	104 75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100. —
Imprumutulŭ cu premiu ung.	122 40
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.20
Renta de hârtiă austriacă	81 10
Renta de arg. austr.	82 35
Renta de aurŭ austr.	112 50
Losurile din 1860	136.—
Acţiunile băncei austro-ungare	882 —
Act. băncei de creditŭ ung.	285.—
Act. băncei de creditŭ austr.	282.10
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.96
Napoleon-d'orĭ	9.95
Mărcĭ 100 împ. germ.	61 52
Londra 10 Livres sterlinge	125.95

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 8 Septemvre st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	$91\frac{1}{2}$	$92\frac{1}{2}$
Renta rom. amort. (5%)	$95\frac{1}{4}$	$95\frac{3}{4}$
» convert. (6%)	$89\frac{3}{4}$	$90\frac{1}{4}$
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	35—	36 —
Credit fonc. rural (7%)	$104\frac{3}{4}$	$105\frac{1}{2}$
» „ „ (5%)	$89\frac{1}{2}$	$90\frac{1}{4}$
» » urban (7%)	$103\frac{1}{4}$	$103\frac{3}{4}$
» » » (6%)	94—	95—
» » » (5%)	87—	$87\frac{1}{2}$
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	14.—	$14.\frac{1}{4}$
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.01	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 27 Septemvre st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.68	Vênd.	8.70
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9 94	»	9 98
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.28
Imperialĭ	»	10.21	»	10.26
Galbenĭ	»	5 90	»	5.94
Scrisurile fonc. »Albina» 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	110.—	»	$111.\frac{1}{2}$
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ şi postelorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

1. Dela Braşovŭ la Peşta:

Trenulŭ de persóne Nr. 307: 7 óre 20 de minute séra.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 315: 4 óre 01 minută diminéţa.

2. Dela Braşovŭ la Bucurescĭ:

Trenulŭ acceleratŭ Nr. 302: 5 óre 37 minute diminéţa.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 318: 1 óră 55 minute după amédĭ.

II. Sosirea trenurilorŭ:

1. Dela Peşta la Braşovŭ:

Trenulŭ de persone Nr. 308: 9 óre 46 minute înainte de amédĭ.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 316: 9 óre 52 minute sera.

2. Dela Bucurescĭ la Braşovŭ:

Trenulŭ acceleratŭ Nr. 301: 10 óre 12 minute séra.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 317: 2 óre 32 minute după amédĭ.

A. Plecarea postelorŭ:

a) Dela Braşovŭ la *Rêşnovŭ-Zĕrnescĭ-Branŭ*: 12 óre 30 min. după amédĭ.
b) „ „ „ *Zizinŭ:* 4 óre după amédĭ.
c) „ „ în *Secuime* (S. Georgĭ): 1 oră 30 minute nóptea.
d) „ „ la *Făgăraşŭ:* 4 óre diminéţa.
e) „ „ la *Săcele*: 4 óre diminéţa.

B. Sosirea postelorŭ:

a) Dela *Rêşnovŭ-Zĕrnescĭ-Branŭ* la Braşovŭ: 10 óre înainte da amédĭ.
b) „ *Zizinŭ* la Braşovŭ: 9 ore a. m.
c) Din *Secuime* la Braşovŭ: 6 óre séra.
d) „ *Făgăraşŭ* la Braşovŭ: 2 óre diminéţa.
e) „ *Săcele* la Braşovŭ: 6 óre 30 minute séra.

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.